

ธรรมนูญสุขภาพตำบลชะแล้

ฉบับที่ ๑ พ.ศ. ๒๕๕๒

เอกสารสำคัญประจำครอบครัว กรณียาทำลาย

โดย สำนักธรรมนูญสุขภาพตำบลชะแล้

ร่วมกับ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) องค์การบริหารส่วนตำบลชะแล้
วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีสงขลา สถานีอนามัยตำบลชะแล้
โรงเรียนชะแล้นิมิตวิทยา โรงเรียนวัดชะแล้ สถานีพัฒนาทรัพยากรป่าชายเลนที่ ๓๘ สงขลา
กองทุนสัจจะวันละบาทตำบลชะแล้ สภาวัฒนธรรมตำบลชะแล้
กลุ่มเกษตรกรอินทรีย์ตำบลชะแล้ สภาองค์กรชุมชนตำบลชะแล้
กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และผู้นำชุมชนตำบลชะแล้

เป็นไปตามข้อตกลงการจัดทำธรรมนูญสุขภาพตำบลชะแล้
ระหว่าง คณะกรรมการธรรมนูญสุขภาพตำบลชะแล้โดยนายขุนทอง บุญยประวีตร และ
สถาบันวิจัยระบบสุขภาพภาคใต้ (สวรส.ภาคใต้.มอ.)
โดย ผศ.ดร.พงศ์เทพ สุธีรัฐผิ ผอ.สวรส.มอ.
ข้อตกลงเลขที่ ๕๑-ช-๑๔๑

กิตติกรรมประกาศ

ธรรมนูญสุขภาพตำบลชะแล่ ฉบับที่ ๑ พ.ศ. ๒๕๕๒ ซึ่งเสมือนเป็นข้อตกลงร่วมกันของชาวชะแล่ หน่วยงาน องค์กร กลุ่มชุมชน และภาคีเครือข่ายในพื้นที่ เพื่อสร้างสุขภาพะทั้งกาย จิต สติ ปัญญา จึงเป็นรูปแบบของการพัฒนานโยบายสาธารณะแบบมีส่วนร่วม และจะเป็นหนึ่งในเครื่องมือสำคัญของกระบวนการสร้างสุขภาพะชุมชนตำบลชะแล่ ต่อไป

การได้มาของธรรมนูญสุขภาพตำบลชะแล่ ฉบับที่ ๑ นี้ มาจากความร่วมมือในทุกภาคส่วนของสังคม รวมตัวจนก่อเกิดเป็นพลังผลักดันเหมือนกับที่หลายคนเคยได้ยินมาว่า **“สามเหลี่ยมเขยื้อนภูเขา”** โดยมีทั้ง ๑) ภาคราชการและการเมืองที่สนับสนุนเชิงนโยบาย ๒) ภาควิชาการได้นำเอาองค์ความรู้เข้ามาช่วยเสริมเติมเต็ม และที่สำคัญ ๓) ภาคประชาชนที่ร่วมแรงกายใจจนเป็นผลสำเร็จในระดับที่น่าพอใจ

ขอขอบคุณสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) พหุภาคีสำคัญเป็นแหล่งงบประมาณโดย ผศ.ดร.พงศ์เทพ สุธีรัฐภูมิ ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยระบบสุขภาพภาคใต้ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ (สวรส.ใต้.มอ.) ที่กรุณาได้ให้ทุน โดยเฉพาะ คุณชาคริต โภชะเรือง ผู้ประสานงานและทีมงาน ที่ได้ช่วยเหลือในทุกเรื่องที่คุณะทำงานได้ไปปรึกษา

ขอขอบคุณผู้อำนวยการวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีสงขลา ที่ได้กรุณาอนุเคราะห์ทรัพยากรคนและเครื่องมือของวิทยาลัยเข้าร่วมดำเนินการสำรวจวิเคราะห์ข้อมูลสถานการณ์สุขภาพะของครอบครัวตำบลชะแล่และได้รับความช่วยเหลือเป็นอย่างดีมา ๆ จากอาจารย์ ดร. อมาวสี อัมพันศิริรัตน์ ที่เข้าร่วมในทุกกิจกรรม

ขอขอบคุณคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ (คสช.) ที่ได้มาเยี่ยมเยือน และ คุณวิสุทธิ บุญญะโสภิต ผู้อำนวยการสำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ (สช.) และคณะ รวมไปถึงทีมงานผลิตสื่อทุกคนที่ได้ลงพื้นที่ดำเนินการ

ขอขอบคุณผู้อำนวยการสถานศึกษาโรงเรียนชะแล่นิมิตวิทยา และ โรงเรียนวัดชะแล่ หัวหน้าสถานีนอนามัยตำบลชะแล่ หัวหน้าสถานีนพัฒนาทรัพยากรป่าชายเลนที่ ๓๘ สงขลา นายกองค์การบริหารส่วนตำบลชะแล่ ผู้บริหารและ ข้าราชการท้องถิ่น และ สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลชะแล่ ซึ่งเป็นภาคีสำคัญของกระบวนการสร้างสุขภาพะชุมชน

ต้องขอขอบคุณ องค์กร กลุ่มชุมชนตำบลชะแล่ เช่น สภาวัฒนธรรมตำบลชะแล่ กองทุนสัจจะวันละ ๑ บาทตำบลชะแล่ กลุ่มเกษตรอินทรีย์ตำบลชะแล่ วิทยาลัยชุมชนตำบลชะแล่ กลุ่มศึกษาเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง สภาองค์กรชุมชนตำบลชะแล่ อสม.ตำบลชะแล่ กลุ่มสตรีแม่บ้าน ๕ หมู่บ้านของตำบลชะแล่ รวมไปถึงภาคีเครือข่ายสร้างสุขภาพะทั้งหมดในพื้นที่ตำบลชะแล่ และที่สำคัญคือประชาชนตำบลชะแล่ทุก ๆ คน ที่ได้ร่วมกันดำเนินการจนแล้วเสร็จ

พวกเราทั้งหมดคาดหวังว่าธรรมนูญสุขภาพฉบับนี้คงไม่เป็นแค่กระดาษเปื้อนน้ำหมึก แต่จะเป็นสิ่งยึดโยงจิตใจให้นำไปสู่การปรับพฤติกรรมที่จะเปลี่ยนไปเป็น **นิสัยสุขภาพ** ต่อไป

สำนักธรรมนูญสุขภาพตำบลชะแล่

ธรรมนูญสุขภาพตำบลชะแล

ฉบับที่ ๑ พ.ศ. ๒๕๕๒

คำปรารภ

วันที่ ๑๐ ธันวาคม เป็นวันรัฐธรรมนูญ ซึ่งเป็นวันสำคัญของประเทศที่คนไทยไม่ค่อยให้ความสำคัญเท่าใดนัก อาจเป็นเพราะคนไทยไม่ได้มีความผูกพันกับกฎหมายสูงสุดของประเทศหรือรัฐธรรมนูญ มากเท่าที่ควร ซึ่งอาจจะมาจากการเปลี่ยนอยู่บ่อยครั้งจนไม่มีความมั่นใจว่าฉบับปัจจุบันจะถูกเปลี่ยนหรือยกเลิกอีกเมื่อใด และอาจเป็นการทำลายสถิติของตนเองในการที่เป็นประเทศที่ใช้รัฐธรรมนูญเปลี่ยนมากที่สุดในโลก (ปัจจุบันฉบับที่ ๑๘) คือเฉลี่ย ๔ ปี / ฉบับ

รัฐธรรมนูญ เป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ

พระธรรมวินัย ก็เป็น **ธรรมนูญ** หรืออาจเรียกว่า **พุทธธรรมนูญ** ซึ่งเป็นข้อบัญญัติสูงสุดใน **พระพุทธศาสนา** แม้กฎหมายของคณะสงฆ์ที่ออกมาภายหลังก็ต้องคล้อยตามพระธรรมวินัย ว่ากันว่า ถ้าบทบัญญัติคณะสงฆ์ขัดแย้งกับพระธรรมวินัยให้ถือว่าเป็นโมฆะ โดยนัยนี้น่าจะกล่าวได้ว่าพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ไทยในปัจจุบันเข้าข่ายเป็นโมฆะอยู่หลายข้อ โดยเฉพาะประเด็นที่เกี่ยวกับการระดมทุนของวัด ประเด็นพฤติกรรมของพระสงฆ์ และประเด็นที่เกี่ยวเนื่องกับไสยศาสตร์ที่พระสงฆ์จำนวนมากใช้เป็นช่องทางแสวงหาประโยชน์จากประชาชน

พระธรรมวินัย เป็นกฎหมายสูงสุดของคณะสงฆ์ไทย

แต่ธรรมนูญสุขภาพ ไม่ใช่กฎหมาย

ธรรมนูญสุขภาพ เป็นอะไร ? หรือเป็นสิ่งที่เกี่ยวกับประเด็นปัญหาของสุขภาพ หรือเป็นเครื่องมือของการสร้างสุขภาพของประชาชนทั่วไป ?

กฎหมายรัฐธรรมนูญ และ พระธรรมวินัย มีข้อเหมือนกันตรงที่เป็นบทบัญญัติในทางนิตินัยสำหรับประเทศ และเป็นบทบัญญัติสูงสุดในพระพุทธศาสนา ที่คนไทยนับถือกันเป็นส่วนใหญ่ในประเทศ แต่มีข้อต่างกันตรงที่ว่า บทบัญญัติพระธรรมวินัยนั้นเป็นความจริงแท้แน่นอนแล้ว ไม่มีเปลี่ยนแปลงไปเป็นอย่างอื่น ล่วงมาสองพันห้าร้อยห้าสิบสองปีเป็นอย่างไร ในปัจจุบันนี้ก็ยังเป็นเช่นนั้น ส่วนกฎหมายรัฐธรรมนูญนั้นร่างโดยคนธรรมดาไม่ใช่พระบรมศาสดาซึ่งเป็นพระอรหันต์ จึงมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เรื่อยไปโดยปรับไปตามสภาพปัญหาของสังคมส่วนรวม หรือของคนบางกลุ่ม หรือ เพื่อประโยชน์ของใครบางคน

ปัญหาของสุขภาพ ก็เป็นสิ่งที่เกี่ยวกับความจริงที่ยากจะเปลี่ยน ถึงแม้จะไม่จริงแท้แน่นอนเหมือนพระธรรมวินัย ดังเช่นที่เกี่ยวกับ "กรรม การกระทำ" แต่ก็มีผลที่คล้ายกัน เช่น ผู้ใด

บริโภคหรือเสพสิ่งใดที่ทำลายสุขภาพร่างกายและสร้างปัญหาแก่ครอบครัว ผลที่ตามมาก็คือปัญหาสุขภาพและสุขภาวะครัวเรือนของผู้ที่กระทำนั้นจะได้รับต่อไป

ธรรมนูญสุขภาพ จึงน่าจะเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการสร้างสุขภาพของตนเอง สุขภาวะของสมาชิกในครัวเรือน และส่งต่อเป็นความสุขมวลรวมของสมาชิกสังคมทั่วไป

พระพุทธเจ้าทรงสร้างพระพุทธศาสนา ก่อนการบัญญัติพระธรรมวินัย ทรงค้นพบธรรมะที่เป็นสัจจะธรรมก่อนที่จะสร้างพุทธศาสนา ส่วนอารยประเทศในโลกมุ่งสร้างจิตสำนึกของประชาชนให้เป็นประชาธิปไตย ก่อนสร้างรัฐธรรมนูญ สำหรับประเทศไทยมุ่งสร้างรัฐธรรมนูญกันมากกว่าสร้างประชาธิปไตย พวกเราจึงได้แต่รัฐธรรมนูญ มีแต่รัฐธรรมนูญ แต่ไม่ได้ประชาธิปไตย จึงมีการปกครองที่เราเรียกว่าประชาธิปไตย เป็นประชาธิปไตยแบบที่เห็นกันอยู่ ประเทศไทยจึงมีแต่รูปแบบแต่ไม่มีเนื้อหาแห่งประชาธิปไตยที่แท้จริง

ธรรมนูญสุขภาพตำบลละแ้ว ก็มุ่งสร้างนิสัยสุขภาพ

หน่วยงาน องค์กร กลุ่มชุมชน และประชาชนในตำบลละแ้ว ได้พยายามที่จะสร้างสุขภาวะโดยคำนึงถึงการปลูกจิตสำนึกในการสร้างเสริมสุขภาพและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของตนเอง และรับผิดชอบในสิ่งที่ไปกระทบต่อปัญหาสุขภาวะส่วนรวม ธรรมนูญสุขภาพตำบลละแ้ว จึงเป็นเพียงหนึ่งในเครื่องมือของกระบวนการสร้างเสริมสุขภาพของประชาชนในตำบลละแ้ว และอาจจะกลายเป็นมาตรการทางสังคมที่เป็นรายลักษณ์อักษรชุดแรกของพื้นที่ โดยทุกครัวเรือนจะมีธรรมนูญเป็นเครื่องเตือนใจเมื่อเกิดพฤติกรรมการบริโภคที่เสี่ยงต่อสุขภาพ และ อาจเป็นกรอบของหน่วยงานภาครัฐในตำบลละแ้วได้ใช้ประกอบในการวางแผนดำเนินกิจกรรมโดยคำนึงถึงประเด็นทางสุขภาวะของชุมชนก่อนดำเนินงาน

ธรรมนูญสุขภาพตำบลละแ้ว จะเป็นเครื่องมือสำคัญขององค์กร กลุ่มชุมชน และประชาชนที่จะใช้ประกอบการดำเนินกิจกรรมที่เกี่ยวกับการสร้างเสริมสุขภาพของตนเอง รวมไปถึงอาจใช้เป็นเครื่องมือสำคัญในการขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงานของรัฐ และเครือข่ายภาคีสร้างสุขภาพที่มีทรัพยากรในการสนับสนุนกิจกรรมของชุมชน

ถึงแม้ว่าธรรมนูญสุขภาพตำบลละแ้วฉบับนี้จะไม่มียุทธศาสตร์สนับสนุนต่อหน่วยงานใดของรัฐในพื้นที่ แต่กระบวนการและขั้นตอนที่มาของธรรมนูญฉบับนี้ล้วนผ่านการรับรู้ของประชาชนส่วนใหญ่ซึ่งจะเป็นผลทางด้านจิตใจของผู้บริหารหน่วยงานที่มีพื้นฐานในการช่วยเหลือชุมชนอยู่แล้วจะได้อยู่ร่วมกับองค์กร กลุ่มชุมชน และภาคีเครือข่ายดำเนินการสร้างความสุขมวลรวมให้เกิดขึ้นแก่ชาวละแ้ว และนั่นจึงเป็นจุดหมายปลายทางสำคัญของธรรมนูญสุขภาพตำบลละแ้วฉบับนี้

ข้อที่ ๑ ธรรมนูญนี้เรียกว่า “ธรรมนูญสุขภาพตำบลชะแล ฉบับที่ ๑ พ.ศ. ๒๕๕๒”

นิยามศัพท์

ข้อที่ ๒ ในธรรมนูญนี้

“สุขภาพ” หมายความว่า ภาวะของประชาชนชาวตำบลชะแลที่สมบูรณ์ทั้ง ทางกาย ทางจิต ทางปัญญา และทางสังคม เชื่อมโยงกันเป็นองค์รวมอย่างสมดุล

“สถานบริการของรัฐ” หมายความว่า สถานศึกษาโรงเรียนชะแลนิมิตวิทยา สถานศึกษาโรงเรียนวัดชะแล สถานีอนามัยตำบลชะแล สถานีพัฒนาทรัพยากรป่าชายเลนที่ ๓๘ สงขลา ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย อำเภอสิงหนคร และหน่วยงานราชการที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

“หน่วยงานนอกพื้นที่” หมายความว่า หน่วยงานราชการอื่น ๆ ที่ตั้งอยู่ภายนอกพื้นที่ตำบลชะแล และเข้าร่วมเป็นภาคีเครือข่ายหรือดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ในตำบลชะแล

“องค์กร กลุ่มชุมชน” หมายถึง องค์กร หรือกลุ่มของประชาชนที่รวมตัวกันโดยมีการจัดตั้งจากหน่วยงานของรัฐ หรือ ตามพระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้อง หรือก่อตั้งกันเองภายในพื้นที่ และเป็นที่ยอมรับของประชาชนทั่วไป โดยมีกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมและสาธารณะ

“คุณธรรม” หมายความว่า คุณความดีที่วิญญูชนพึงสำนึกในจิตใจตนในเรื่องความจริง ความดีงาม และใช้เป็นหลักดำเนินชีวิต

“จริยธรรม” หมายความว่า แนวทางแห่งความประพฤติที่ยึดหลักคุณธรรม

“ศีลข้อที่ ๕” หมายถึง ศีลข้อที่ ๕ ของศีล ๕ ที่กล่าวถึงการห้ามเสพสิ่งมีนเมาทั้งสิ้นทั้งปวง

“เศรษฐกิจพอเพียง” หมายความว่า แนวทางปฏิบัติที่ยึดหลักความพอเพียง มีเหตุผล มีระบบภูมิคุ้มกันตามสมควรตามวัฒนธรรมและภูมิปัญญา ประกอบด้วย ความซื่อสัตย์ มีสติ และปัญญา ตั้งแต่ระดับประชาชน ครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐประกอบกันอย่างสมดุล และพร้อมรองรับต่อการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ จากโลกภายนอก

“การมีส่วนร่วม” หมายความว่า ทุกคนมีการร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผิดชอบในกิจกรรมต่าง ๆ ที่ดำเนินการในพื้นที่

“จิตสำนึกสาธารณะ” หมายถึง จิตใจที่คำนึงถึงประโยชน์ของผู้อื่น และให้ความสำคัญต่อผลประโยชน์ของส่วนรวมเป็นที่ตั้ง

“วัฒนธรรม” หมายถึง วิถีชีวิตของสังคมคนชนเผ่าที่ดำเนินร่วมกัน ทั้งความรู้สึกนึกคิด ความเป็นอยู่ การทำมาหากิน โดยสอดคล้องกับธรรมชาติสิ่งแวดล้อมในตำบล

“ประเพณี” หมายถึง กิจกรรมทางวัฒนธรรมที่ดำเนินอยู่เป็นประจำ

“การสร้างเสริมสุขภาพ” หมายความว่า การกระทำที่มุ่งส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคคลมีสุขภาพทางกาย จิต ปัญญาและสังคม โดยสนับสนุนพฤติกรรมบุคคลและการจัดการสิ่งแวดล้อมและสภาพแวดล้อม เพื่อส่งเสริมสุขภาพและคุณภาพชีวิตที่ดีของบุคคล ครอบครัว ชุมชน และสังคม

“การป้องกันโรค” หมายความว่า การกระทำหรืองดกระทำบางสิ่งบางอย่างเพื่อไม่ให้เกิดการเจ็บป่วยหรือเป็นโรค และการป้องกันไม่ให้เกิดกลับเป็นซ้ำในกรณีที่หายจากการเจ็บป่วยหรือเป็นโรคแล้ว สามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ระดับ คือ การป้องกันก่อนการเกิดโรคหรือก่อนการเจ็บป่วย การป้องกันโรคในระยะที่เกิดโรคหรือเจ็บป่วยขึ้นแล้ว และ การป้องกันโรคและฟื้นฟูสภาพเมื่อหายจากการเจ็บป่วยด้วยโรคแล้ว

“การควบคุมโรค” หมายความว่า การควบคุมโรคระบาด โรคไม่ติดต่อ โรคติดต่อ โรคติดต่ออันตรายต่าง ๆ รวมทั้งโรคที่เกิดจากการปนเปื้อนของสารต่าง ๆ ในสิ่งแวดล้อมอาหาร และโรคอื่น ๆ ที่สามารถลดความสูญเสียสุขภาพ ชีวิตและทรัพยากรได้หากมีการตรวจพบแต่เนิ่น ๆ

“การควบคุมและป้องกันปัจจัยที่คุกคามสุขภาพ” หมายความว่า การจัดการกับปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลเสียต่อสุขภาพ ไม่ว่าจะเป็นสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ ชีวภาพ เชื้อโรค สารเคมี ภัยธรรมชาติ รวมทั้งระบบต่าง ๆ ในสังคม เพื่อป้องกันและลดผลกระทบต่อสุขภาพ รวมทั้งสร้างปัจจัยที่เอื้อต่อการมีสุขภาพดีด้วย

“พาหะนำโรค” หมายถึง ตัวการที่นำโรคมาติดต่อสู่ผู้อื่น

“การบริการสาธารณสุข” หมายถึง การบริการต่าง ๆ อันเกี่ยวกับการสร้างเสริมสุขภาพ การป้องกันและควบคุมโรคและปัจจัยที่คุกคามสุขภาพ การตรวจวินิจฉัยและบำบัดสภาวะการเจ็บป่วย และการฟื้นฟูสมรรถภาพของบุคคล ครอบครัว และชุมชน

“ตัวชี้วัดสุขภาพ” หมายถึง สิ่งที่แสดงให้เห็นผลที่เกิดจากการกระทำใด ๆ ต่อการดำเนินงานด้านสุขภาพ

“เกณฑ์การประเมิน” หมายถึง ตัวกำหนดที่ถูกตั้งขึ้นมาเพื่อใช้สำหรับประเมินผลการดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่ง

“ผู้ด้อยโอกาส” หมายความว่า ประชาชนที่เป็นพี่น้องของพวกเรา แต่อยู่ในสถานะยากลำบากในการดำรงชีวิต ทั้งฐานะ ที่อยู่อาศัย ความรู้ และสุขภาพ

“ภาคีเครือข่าย” หมายถึง หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กร
กลุ่มชุมชน ที่ร่วมกันดำเนินกิจกรรมสร้างเสริมสุขภาพ สุขภาวะชุมชนในพื้นที่
ตำบลชะแล้

“พยานาถวิชาชีพ” หมายถึง ผู้ที่มีอาชีพเป็นพยานาถและความรู้
ด้านพยานาถ โดยผ่านการเรียนจากสถาบันของรัฐที่เปิดหลักสูตรดังกล่าว

“ทันตภิบาล” หมายถึง เจ้าหน้าที่ที่มีความรู้ความสามารถดูแล
รักษา ฟันในช่องปาก

“จิตอาสา” หมายถึง ผู้ที่มีจิตเจินยมช่วยเหลือผู้อื่นโดยไม่คิดหวัง
สิ่งตอบแทน

“ภูมิปัญญาท้องถิ่น” หมายถึง ความรู้ ความสามารถในด้านต่าง ๆ
ที่สร้างสมและถ่ายทอดกันมาในแต่ละรุ่นของชุมชนท้องถิ่น

“การจัดการความรู้” หมายถึง การดำเนินการให้ความรู้เหล่านั้น
สามารถคงอยู่ และสืบทอดให้เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่นที่ต้องการ

“การเข้าถึงข้อมูล” หมายความว่า ประชาชนทุกคนสามารถที่จะ
ได้รับข้อมูลข่าวสารที่จำเป็น หรือต้องการอันเป็นประโยชน์เพื่อตนเองได้
ตามที่ต้องการ

“นำเข้าข้อมูล” หมายถึง การดำเนินการให้ข้อมูลที่ต้องการไป
บันทึกไว้ เพื่อใช้ประโยชน์ในการประกอบการตัดสินใจต่อไป

“สมัชชาสุขภาพ” หมายถึง การจัดให้มีเวทีพุดคุย ปรีกษา และ
แลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อใช้และเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินการแก้ไขปัญหา
สุขภาพ

“เกษตรอินทรีย์ปลอดสารพิษ” หมายถึง การเกษตรที่มีความ
เข้าใจในระบบการใช้สารเคมีต่าง ๆ ทางการเกษตร และมีจิตสำนึกที่คำนึงถึง
ความปลอดภัยต่อการบริโภค

“สมมาอาชีพ” หมายถึง อาชีพที่ดีและสุจริต

“การละเมิด” หมายถึง การกระทำที่ขัดกับข้อบังคับ ข้อตกลงที่
กำหนด และทำให้เกิดความเสียหายต่อผู้อื่น หรือต่อสังคมส่วนรวม

“มาตรการทางสังคม” หมายถึง ข้อตกลงใด ๆ ที่เกิดขึ้นจากชุมชน
ส่วนรวม เพื่อให้เป็นผลบังคับและให้เป็นไปตามข้อตกลงนั้น

ข้อที่ ๓ ธรรมนูญนี้มีผลให้ใช้กับประชาชน หน่วยงาน องค์กร กลุ่มของ
ชุมชนภายในตำบลชะแล้ และ บุคคล หน่วยงาน องค์กร กลุ่มชุมชน อื่น ๆ
ที่เข้ามาดำเนินกิจกรรมภายใน พื้นที่ตำบลชะแล้

หมวดที่ ๑ ปรัชญาแนวคิดของระบบสุขภาพตำบลชะแล้

ข้อที่ ๕ ร่วมสร้างสุขภาพตนเอง สุขอนามัยครอบครัว สุขภาวะชุมชน จากความรัก ความเข้าใจ เพื่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสู่สัถยสุขภาพ ร่วมกันพัฒนามรดกทางธรรมชาติและ มรดกวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน โดยอาศัย พื้นฐานทางจริยธรรม คุณธรรม หลักปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียงเพื่อให้ตำบล ชะแล้เป็นตำบลแห่งความสุข คนชะแล้ต้องสุขภาพดีถ้วนหน้าปี ๒๕๕๕

หมวดที่ ๒ การสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ต่อสุขภาวะชาวชะแล้

- ข้อ ๕. โดยมาตรฐานทั่วไปของคนชะแล้ ควรรักษาข้อที่ ๕ และข้ออื่น ๆ ในข้อ ๕ ให้ได้อย่างน้อยอีก ๑ ข้อ
- ข้อ ๖. คนชะแล้มีคุณธรรม มีจริยธรรม มีจิตสำนึกสาธารณะ และ ยึดมั่น แจ่มใส
- ข้อ ๗. มีสถานบริการของรัฐที่มีมาตรฐานการบริการและเอื้อต่อสุขภาพ
- ข้อ ๘. มีการจัดการธรรมชาติให้ร่มรื่น และสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมต่อ สุขภาพ
- ข้อ ๙. ส่งเสริมการอนุรักษ์ พัฒนา ศิลปะ วัฒนธรรมและประเพณีที่ดีงาม

หมวดที่ ๓ การควบคุม ป้องกันปัจจัยที่คุกคามต่อสุขภาพ สุขภาวะคนชะแล้

- ข้อ ๑๐. ความคุมกลิ่น ขยะ สิ่งปฏิกูล น้ำเสีย เสียง ฝุ่นละออง แสง ควัน ความเร็วรถ ให้อยู่ในระดับที่เหมาะสมตามเกณฑ์ที่ร่วมกันกำหนด
- ข้อ ๑๑. ความคุมป้องกันภัยจาก คน แมลง และสัตว์ ที่น่าและเป็นพาหะนำ โรคมาสู่ชุมชน
- ข้อ ๑๒. ป้องกันภัยจากการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิต การบริโภคใน ชีวิตประจำวัน
- ข้อ ๑๓. ความคุมและป้องกันอุบัติเหตุและภัยธรรมชาติในพื้นที่ตำบล

- ข้อ ๑๔. ควบคุมสิ่งเสพติดที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพทุกประเภทให้อยู่ในระดับที่เหมาะสมและลดลงอย่างต่อเนื่อง
- ข้อ ๑๕. สนับสนุนการมีส่วนร่วมกับครัวเรือนในการเฝ้าระวังป้องกัน ภัยพิบัติ และโรคติดต่อในชุมชน

หมวดที่ ๔

การบริการ ติดตาม ประเมินผล ด้านสุขภาพและสุขภาวะ ชุมชนคนชราแล้ว

- ข้อ ๑๖. พัฒนาระบบการบริการสาธารณสุขเชิงรุกอย่างต่อเนื่อง
- ข้อ ๑๗. พัฒนาระบบบริการสาธารณสุขที่มีคุณภาพ น่าเชื่อถือ และสร้างความประทับใจอย่างต่อเนื่อง
- ข้อ ๑๘. ให้ร่วมกันสร้างตัวชี้วัดสุขภาพครัวเรือน และสุขภาวะชุมชน พร้อมกำหนดเกณฑ์การประเมินแบบมีส่วนร่วม
- ข้อ ๑๙. ส่งเสริมสนับสนุนและร่วมกันออกกำลังกายในทุกรูปแบบ ทุกกลุ่มอายุ อย่างครอบคลุมทั่วพื้นที่ตำบลละแล้ว
- ข้อ ๒๐. ส่งเสริมสนับสนุนร่วมกันสร้างอาสาสมัครชุมชน ในการดูแล เด็ก คนพิการ คนชราผู้ด้อยโอกาสให้สามารถเข้าถึงบริการด้านสุขภาพ
- ข้อ ๒๑. สร้างภาคีเครือข่ายด้านสุขภาพ สุขภาวะ กับหน่วยงานองค์กรต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน
- ข้อ ๒๒. ให้มีการติดตามประเมินผล และนำผลสรุปรายงานการประเมินมาปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

หมวดที่ ๕

การสร้างและพัฒนามูลาการด้านสาธารณสุข พัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นและแพทย์แผนไทย

- ข้อ ๒๓. ให้มีพยาบาลวิชาชีพ และเจ้าหน้าที่ทันตภิบาลในสัดส่วน ๑ : ๕,๐๐๐ หรือตามเหตุผลความต้องการของชุมชน
- ข้อ ๒๔. ต้องมีการพัฒนาศักยภาพตามบทบาทหน้าที่อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) และควรทดสอบเพื่อนำไปสู่การพัฒนาศักยภาพอย่างต่อเนื่อง

- ข้อ ๒๕. ส่งเสริมสนับสนุนให้เกิดอาสาสมัครชุมชน เช่น อสม.น้อย แม่/พ่ออาสา ผู้ดูแลกลุ่มผู้ป่วยโรคเรื้อรัง หรือผู้ที่มีจิตอาสาในรูปแบบต่างๆ
- ข้อ ๒๖. ให้สนับสนุนและส่งเสริมเยาวชนได้จัดทำกิจกรรม หรือร่วมกิจกรรมประเภทต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับประเด็นสุขภาพ และการสร้างสุขภาวะ
- ข้อ ๒๗. ร่วมกันส่งเสริมและพัฒนาตามศักยภาพของภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อสร้างสุขภาวะ
- ข้อ ๒๘. ดำเนินการจัดสถานที่อุปกรณ์ สิ่งอำนวยความสะดวก ในการบริการจากภูมิปัญญาท้องถิ่นและ การแพทย์แผนไทยอย่างเหมาะสมและ เพื่อสร้างความประทับใจ
- ข้อ ๒๙. สนับสนุนการดำเนินการให้ยกฐานะสถานีอนามัยตำบลละเป็นโรงพยาบาลชุมชน
- ข้อ ๓๐. สนับสนุนกิจการสหกรณ์/ธนาคารชุมชน/สถาบันการเงินอื่นของตำบล ให้มีกิจกรรมด้านสร้างเสริมสุขภาวะของชุมชน

หมวดที่ ๖

การคุ้มครองสิทธิ ของผู้บริโภคทุกกลุ่มในตำบล

- ข้อ ๓๑. องค์การบริหารส่วนตำบลละต้องจัดสวัสดิการช่วยเหลือผู้มีสิทธิได้รับตามที่กฎหมายกำหนด หรือตามความเหมาะสมตามคำแนะนำขององค์กรที่เกี่ยวข้อง
- ข้อ ๓๒. จัดให้มี และร่วมกันเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารสำคัญที่มีประโยชน์และมีผลกระทบต่อชุมชนอย่างรวดเร็ว และเป็นปัจจุบัน
- ข้อ ๓๓. ต้องจัดให้มีคณะกรรมการดูแลคุ้มครองผู้บริโภคตำบลละ ภายในปี พ.ศ. ๒๕๕๓
- ข้อ ๓๔. สัดส่วนคณะกรรมการตามข้อ ๓๓ ต้องมีกรรมการมาจากตัวแทนขององค์กรกลุ่มชุมชนไม่น้อยกว่า ๕๐%
- ข้อ ๓๕. ให้คณะกรรมการชุดนี้มีภาระหน้าที่ สุ่มตรวจผลิตภัณฑ์สินค้าอาหารและบริการ และรายงานผลเสียที่กระทบแก่ผู้บริโภคและชุมชนต่อหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง และชุมชนต้องให้ความร่วมมือทุกขั้นตอน
- ข้อ ๓๖. ให้องค์การบริหารส่วนตำบลละจัดสรรงบประมาณเพื่อสนับสนุนแก่คณะกรรมการเพื่อดำเนินการในหน้าที่ตามสมควร

หมวดที่ ๗

การประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ความรู้ และบริการข้อมูล

- ข้อ ๓๗. จัดให้มีการประชาสัมพันธ์ และ เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารด้านสุขภาพและสุขภาวะต่อชาวชนแล้อย่างต่อเนื่อง ด้วยช่องทางที่หลากหลายเพื่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพ
- ข้อ ๓๘. ให้หน่วยงาน องค์กร กลุ่มชุมชนในตำบลชนแล้สนับสนุนส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ และสร้างกระบวนการจัดการความรู้ด้านสุขภาพอย่างต่อเนื่อง
- ข้อ ๓๙. สร้างโอกาสให้องค์กร กลุ่มชุมชน และชาวชนแล้ได้เข้าถึงข้อมูลที่ต้องการอย่างสะดวกมากขึ้น
- ข้อ ๔๐. ต้องจัดให้มีศูนย์ข้อมูลกลางเพื่อพัฒนาและสร้างสุขภาวะตำบลชนแล้ ภายในปี พ.ศ. ๒๕๕๓
- ข้อ ๔๑. ให้ศูนย์ข้อมูลกลางเพื่อพัฒนาและสร้างสุขภาวะตำบลชนแล้ มีภาระหน้าที่ในการสำรวจ นำเข้าข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลด้วยระบบภูมิศาสตร์สารสนเทศ (GIS) และนำเสนอหรือส่งมอบข้อมูลต่อหน่วยงานองค์กรชุมชนที่ต้องการเป็นระยะ
- ข้อ ๔๒. ให้องค์การบริหารส่วนตำบลชนแล้จัดสรรงบประมาณเพื่อสนับสนุนแก่ศูนย์ข้อมูล ฯ เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายและดำเนินการในภาระหน้าที่ตามความจำเป็นและต้องการของศูนย์ข้อมูล ฯ
- ข้อ ๔๓. หน่วยงาน องค์กร กลุ่มชุมชน ต้องร่วมกันจัดให้มีสัปดาห์สุขภาพระดับพื้นที่ตำบลชนแล้อย่างน้อยปีละ ๑ ครั้ง

หมวดที่ ๘

เศรษฐกิจพอเพียง

- ข้อ ๔๔. ต้องสนับสนุนและส่งเสริมความรู้ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ส่งเสริมบุคคลหรือกลุ่มตัวอย่างด้านผลิตเองใช้เองปลูกเองกินเอง อย่างเป็นรูปธรรม โดยเน้นเกษตรกรอินทรีย์ปลอดสารพิษ
- ข้อ ๔๕. สนับสนุนการตลาดผลผลิตและผลิตภัณฑ์ของชุมชนคนชนแล้ และร่วมกันบริโภคผลผลิตที่เป็นของชาวชนแล้
- ข้อ ๔๖. ร่วมกันส่งเสริมให้เกิดสัมมาอาชีพและการพึ่งพาตนเองให้ครอบคลุมทั่วพื้นที่

- ข้อ ๔๗. สร้างจิตสำนึกสาธารณะ มีน้ำใจ เสียสละ โดยยึดหลักธรรมของศาสนาเป็นที่ตั้ง
- ข้อ ๔๘. ให้มีการร่วมกันจัดตั้งศูนย์พัฒนาคุณธรรมตำบลชะแล้ ภายในปี พ.ศ. ๒๕๕๓
- ข้อ ๔๙. ให้ศูนย์พัฒนาคุณธรรมตำบลชะแล้ มีภาระหน้าที่ส่งเสริมศีลธรรมแก่ชุมชน สนับสนุน และปกป้องคนดีให้ได้ทำความดีเพื่อประโยชน์แก่สังคมชาวชะแล้อย่างต่อเนื่อง
- ข้อ ๕๐. ให้องค์การบริหารส่วนตำบลชะแล้จัดสรรงบประมาณเพื่อสนับสนุนแก่ศูนย์พัฒนาคุณธรรมตำบลชะแล้ เพื่อดำเนินการในหน้าที่ตามสมควร

หมวดที่ ๙

การเงินและการระดมทรัพยากรเพื่อสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพของคนชะแล้

- ข้อ ๕๑. องค์การบริหารส่วนตำบลชะแล้ต้องจัดสรรงบประมาณ ในการดำเนินการเพื่อให้เป็นไป ตามธรรมนูญสุขภาพตำบลชะแล้ฉบับนี้ ไม่น้อยกว่าร้อยละ ๒๐ ของรายได้รวมทั้งหมดของงบประมาณในแต่ละปี
- ข้อ ๕๒. ให้หน่วยงาน องค์กร กลุ่มชุมชน และประชาชนในพื้นที่ ร่วมกันสนับสนุนด้านการเงิน เพื่อดำเนินการสร้างเสริมสุขภาพตามธรรมนูญสุขภาพฉบับนี้ตามสมควร
- ข้อ ๕๓. ให้มีการสนับสนุนทรัพยากรที่เกี่ยวข้องจากแต่ละหน่วยงาน องค์กร กลุ่มชุมชน และ เครือข่ายภาคีสุขภาพเพื่อดำเนินการให้เป็นไปตามธรรมนูญสุขภาพตำบลชะแล้ ฉบับนี้
- ข้อ ๕๔. ให้องค์การบริหารส่วนตำบลชะแล้ หน่วยงาน องค์กร กลุ่มชุมชนในพื้นที่ตำบลชะแล้ได้ร่วมกันเสนอข้อบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพ ต่อสภาองค์การบริหารส่วนตำบลชะแล้ เพื่อใช้เป็นข้อกำหนด ที่มีกฎหมายรองรับบังคับใช้ในบางกรณีภายในพื้นที่ตำบลชะแล้

หมวดที่ ๑๐ สำนักกรรมนุญสุขภาพ

- ข้อ ๕๕.** ให้สำนักกรรมนุญสุขภาพตำบลชะแล้ ซึ่งเป็นองค์กรชุมชนกำกับดูแลและขับเคลื่อนให้เป็นไปตามธรรมนูญสุขภาพนี้ และเป็นเจ้าภาพหลักในการจัดตั้งองค์กรและ คณะกรรมการอิสระตามธรรมนูญสุขภาพ และ จัดทำตัวชี้วัดสุขภาพครัวเรือน เกณฑ์การประเมินสุขภาพะ โดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมจากชุมชน
- ข้อ ๕๖.** ให้องค์การบริหารส่วนตำบลชะแล้ สนับสนุนงบประมาณเพื่อบริหารจัดการตามแผนงาน หรือกิจกรรมโครงการที่สำนักกรรมนุญสุขภาพกำหนด
- ข้อ ๕๗.** การบริหารจัดการสำนักกรรมนุญสุขภาพตำบลชะแล้ ให้เป็นไปตามระเบียบข้อบังคับของสำนักกรรมนุญสุขภาพตำบลชะแล้
- ข้อ ๕๘.** กรณีที่มีการละเมิดธรรมนูญสุขภาพฉบับนี้ ให้สำนักกรรมนุญสุขภาพตำบลชะแล้ นำประเด็นดังกล่าวเข้าปรึกษาหารือในสมัชชาสุขภาพตำบลชะแล้ประจำปี และ เสนอให้ใช้มาตรการทางสังคมดำเนินการตามความเหมาะสมต่อไป

บทเฉพาะกาล

- ข้อ ๕๙.** การแก้ไขเพิ่มเติมธรรมนูญสุขภาพฉบับนี้ ให้กระทำโดยขั้นตอนเดียวกันกับการจัดทำ หรือ กระทำโดยสมัชชาสุขภาพตำบลชะแล้ที่จัดขึ้นในแต่ละปี โดยต้องเสนอหลักการและ เหตุผลประกอบที่ชัดเจน และผ่านการปรึกษาหารือกับคณะกรรมการสำนักกรรมนุญสุขภาพตำบลชะแล้อย่างน้อย ๑ ครั้ง และ แจ้งวาระดังกล่าวแก่สาธารณะก่อนการจัดสมัชชาไม่น้อยกว่า ๓๐ วัน มติการแก้ไขเพิ่มเติมต้องมีผู้เห็นชอบไม่น้อยกว่าครึ่งหนึ่งของผู้เข้าร่วมสมัชชา

ข้อ ๖๐. ในขณะที่ยังไม่มีคณะกรรมการ และ องค์กรตามธรรมนูญสุขภาพ ตำบลชะแล ฉบับที่ ๑ ปี ๒๕๕๒ เพื่อให้เป็นไปตามธรรมนูญนี้ จึง ควรให้ผู้รับผิดชอบในการกิจ ดังนี้

- (๑) คณะกรรมการดูแลคุ้มครองผู้บริโภคตำบลชะแล (ข้อที่ ๓๓) ให้สำนักธรรมนูญ สุขภาพตำบลชะแลเป็นองค์กรรับผิดชอบ
- (๒) ศูนย์ข้อมูลกลางเพื่อพัฒนาและสร้างสุขภาวะตำบลชะแล (ข้อที่ ๔๐) ให้สภาองค์กรชุมชนตำบลชะแล เป็นองค์กร รับผิดชอบดำเนินการจนแล้วเสร็จ
- (๓) ศูนย์พัฒนาคุณธรรมตำบลชะแล (ข้อที่ ๔๘) ให้สภาวัฒนธรรมตำบลชะแลเป็นองค์กรรับผิดชอบ

หมายเหตุ : เหตุผลในการจัดทำธรรมนูญสุขภาพตำบลชะแล พ.ศ. ๒๕๕๒ นี้ คือโดยที่สภาพปัญหาด้านสุขภาพโดยรวมของประชาชนตำบล ชะแล อยู่ในระดับที่น่าเป็นห่วงและได้ส่งผลถึง สุขภาวะของ ชุมชนที่เชื่อมโยงกันเป็นองค์รวมอย่างไม่อาจหลีกเลี่ยง และ กระบวนการแก้ไขปัญหาดังกล่าวก็ไม่อาจกระทำโดยวิธีหนึ่งหรือ วิธีใดได้อย่างเดียว เพราะปัจจุบันมีปัจจัยที่คุกคามสุขภาพมีการ เปลี่ยนแปลงและมีความยุ่งยากซับซ้อนมากขึ้น จำเป็นต้อง ดำเนินการให้ประชาชนตำบลชะแลได้มีความรู้เท่าทัน มีส่วนร่วม มีจิตสำนึก มีหลักเกณฑ์ที่กำหนดโดยชุมชน เพื่อประโยชน์ของ ส่วนรวมในชุมชน ประกอบกับมีภาคีเครือข่ายที่ดำเนินงานในพื้นที่ หลายหน่วยงาน องค์กรจึงสมควรจัดให้มีธรรมนูญที่เป็นลายลักษณ์อักษรเพื่อเป็นหนึ่งเครื่องมือดำเนินการ โดยมีจุดหมาย ปลายทางที่มุ่งหวังเดียวกันคือ **"สุขภาพชาวชะแลดีถ้วนหน้า ปี ๒๕๕๕ "**

“ ชาวชะแล้สุขภาพดีถ้วนหน้า ปี ๒๕๕๕ ”

จัดทำโดย
สำนักธรรมนูญสุขภาพตำบลชะแล้
ตำบลชะแล้ อำเภอลำลูกขัน จังหวัดสงขลา
www.chalaehealthycharter.org

สนับสนุนการพิมพ์โดย

สานพลัง สร้างสุขภาวะ

สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ (สช.)

www.nationalhealth.or.th